

REGIONÁLNE ROZVOJOVÉ AGENTÚRY NA SLOVENSKU: MINULOSŤ A SÚČASNOSŤ

Regional development agencies in Slovakia: Past and present

NIKOLAS SZABÓ¹

LUCIA POSPIŠOVÁ²

¹ Katedra regionalistiky a rozvoja vidieka | ¹ Department of Regional and Rural development
Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja | Faculty of Europ. Studies and Regional Development
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre | Slovak University of Agriculture in Nitra
✉ Tr. Andreja Hlinku 2, 949 01 Nitra, Slovak Republic
E-mail: xszabon@uniag.sk

² Katedra verejnej správy | ² Department of Public Administration
Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja | Faculty of Europ. Studies and Regional Development
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre | Slovak University of Agriculture in Nitra
✉ Tr. Andreja Hlinku 2, 949 01 Nitra, Slovak Republic
E-mail: xpospisova@uniag.sk

Anotácia

Regionálne rozvojové agentúry sa stali populárnymi v druhej polovici dvadsiateho storočia ako určité multi-sektorové partnerstvá. Slovensko sa inšpirovalo týmto typom partnerstva ešte v 90. rokoch minulého storočia, kedy bola ustanovená v slovenskom právnom poriadku aj legislatívna úprava týchto agentúr. Cieľom príspevku bolo vymedziť postavenie regionálnych rozvojových agentúr v ekosystéme podporených subjektov regionálneho rozvoja v podmienkach Slovenskej republiky. Príspevok sa analyticky zameriava na regionálne rozvojové agentúry z právneho aspektu, aspektu ich početnosti a geografickej distribúcie a finančnej podpory alokovanej na ich aktivity. Metodiku príspevku dopĺňa analýza časových radov a nástroje GIS. Dosiiahnuté výsledky poukazujú na zníženie podpory pre regionálne rozvojové agentúry a aj náročnejšie podmienky pre fungovanie týchto agentúr v podmienkach Slovenska.

Kľúčové slová

regionálne rozvojové agentúry, miestny ekonomický rozvoj, inštitucionálne prostredie

Annotation

Regional development agencies are a type of multi-sector partnership that has become popular in the second half of the twentieth century. Slovakia was inspired by this type of partnership in the 1990's when the legal regulation of these agencies was established in Slovak legislation. The paper focuses analytically on regional development agencies from the legal aspect, the aspect of their number and geographical distribution and the financial support allocated to their activities. The methodology of the paper is supplemented by the analysis of time series using GIS tools. The achieved results point to reduced support for regional development agencies and more difficult conditions for functioning in Slovakia.

Key words

regional development agencies, local economic development, institutional arrangements

JEL classification: D02, O17

1. Úvod

Vplyv inštitucionálneho prostredia na hospodársky rozvoj je v ekonomicko-výskumnej sfére nepopierateľný, čoho dôkazom sú aj rôzne inštitucionálne prístupy v ekonómii. Inštitúcie predstavujú kľúčový zdroj inovačnej, učiacej a rastovej produktivity (Putnam, 2000). Inštitúcie ekonomického rozvoja sú súčasťou inštitucionálneho usporiadania a prostredia, ktoré je tvorené viacerými aktérmi a úrovňami (Varecha, Fáziková, 2019). Rozvoj môže byť efektívnejší, ak bude viac využívaný prístup zdola-hore, a rovnako rozvojové stratégie budú viac efektívne,

ak sa bude prihliadať viac na inštitucionálne faktory (Rodríguez-Pose, 2013). Inštitúcie hospodárskeho charakteru sú dlhodobým objektom záujmov, predovšetkým z aspektu ich funkcií, evolúcie a dopadu na ľudský blahobyť ako taký (Rutherford, 1994). Môžeme vo všeobecnosti tvrdiť, že inštitucionálne prostredie sa vyvíja a mení v každom prostredí odlišne. Rovnako môžeme tvrdiť, že vo väčšine krajín je inštitucionálne prostredie tvorené z troch sektorov; verejného, podnikateľského a neziskového. Súčasťou tohto inštitucionálneho prostredia sú aj rozvojoví aktéri. Esien, (2018) definuje rozvojových aktérov ako jednotlivcov, skupiny, a agentúry, ktoré majú v spoločnosti určité špecifické rozvojové funkcie. V rámci svojich povinností zodpovedajú za daný rozvoj. Takéto subjekty môžu pôsobiť ako súčasť občianskej spoločnosti, vlády, komunitne orientovaných organizácií alebo pod inými inštitucionálnymi oblasťami.

Rozvojových aktérov môžeme deliť do troch základných skupín podľa sektorov; verejný sektor, ktorého hlavnou úlohou je poskytovať verejné služby a rozvoj daného územia, ďalej podnikateľský sektor, ktorý sa podieľa na rozvoji, predovšetkým je však potrebné mať na zreteli menšie a stredné podniky, ktoré na druhej strane môžu byť ohrozené väčšími podnikmi. Nepopierateľná je úloha tretieho, neziskového, alebo dobrovoľného sektora, ktorý môže zastupovať nedostatky verejného a podnikateľského sektora. Historický prierez poukázal, že všeobecne prospešný lobing môže smerovať na podnikateľské ale aj verejné subjekty so záujmom zlepšenia ich činnosti, alebo poukázania na nekalú činnosť. Ako príklad môžeme uviesť (Greenpeace) (Nitoaia, Camara, 2018). Rozvojový subjekt tak môžeme považovať za subjekt, ktorý nesie rozvojové funkcie, a ktoré sú legislatívne podoprené. Tieto funkcie môžu byť rôzneho charakteru, spoločným cieľom je však zabezpečiť určitú rozvojovú činnosť pre zlepšenie socio-ekonomických alebo environmentálnych podmienok v danom priestore. Medzi rozvojové subjekty na Slovensku radíme aj regionálne rozvojové agentúry. Tento typ inštitúcie začal vznikať v Európskom priestore tesne po druhej svetovej vojne ako odpoveď na hospodársky úpadok, ktorý bol následkom svetového konfliktu. Avšak samotný typ tejto inštitúcie nie je jednoduché definovať, nakoľko tieto rozvojové subjekty vznikali v rôznych krajinách, a teda v odlišných podmienkach. Do roku 2010 bolo celosvetovo registrovaných približne 15 000 rozvojových agentúr. V celosvetovom kontexte tak za poslednú dekádu narástol počet rozvojových agentúr fungujúcich prevažne na princípe zdola-nahor. Ich cieľom je rozvíjať miestne a regionálne rozvojové iniciatívy (Clark, Huxley, Mountford, 2010). Kľúčovým pojmom vystihujúci tento typ inštitúcie je medzi-sektorové partnerstvo. Takéto partnerstvo funguje ako inštitúcia alebo na základe dohody medzi inštitúciami na princípe spolupráce dvoch alebo až troch sektorov (Clarke, Crane, 2018). Spolupráca aktérov v rámci viacerých sektorov dokáže priniesť pozitívne dopady v miestnom a regionálnom rozvoji, a to práve využívaním výhod, ktoré prinášajú aktéri v rámci sektora samotného. Avšak sám aktér z jedného sektora nedokáže podnieť taký rozvoj ako v prípade spojenia vzájomných síl a záujmov aktérov z dvoch alebo troch sektorov (Waddock, 1989). Obce čelia viacerým výzvam a problémom, riešením môžu byť mechanizmy založené na viac-sektorovej spolupráci (Melichová, Varecha, 2020). Partnerstvá predstavujú v miestnom ekonomickom rozvoji kardinálnu súčasť tohto konceptu. Miestny ekonomický rozvoj predstavuje rozvoj založený na princípoch zdola-hora, a teda maximálne využívanie lokálnych zdrojov. Inštitucionálne sa MER skladá aj z viac-sektorových partnerstiev, pričom hlavným aktérom je miestna samospráva. Hlavnou inštitucionálnou podporou pre miestny ekonomický rozvoj môže byť práve Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr (Šebová, 2009). Na medzinárodnej úrovni pôsobí organizácia EURADA, ktorá zastrešuje spoločné záujmy regionálnych rozvojových agentúr prevažne v Európe. Na jej webovej stránke sa uvádza, že v jej záujme je, aby členské RRA si medzi sebou vymieňali pozitívne skúsenosti z rozvojovej činnosti. Rovnako definuje RRA, ktoré sú partnerstvami pozostávajúcimi z troch sektorov, pričom v záujme každého partnera je sa podieľať na rozvoji daného územia. Činnosti RRA sú rôznorodé, keďže európska legislatíva neupravuje ich hlavný štatút. Medzi hlavné činnosti patrí; podpora hospodárskeho rozvoja, podpora efektivity a konkurencieschopnosti podnikov, pomoc internacionalizácií spoločností na ich území, podpora zamestnanosti a rovnako je v záujme trvalo-udržateľný rozvoj (EURADA, 2020). Práva a povinnosti tohto rozvojového subjektu v podmienkach Slovenska sú prioritne upravené podľa dvoch zákonov (v súčasnosti účinných); zákon o Podpore regionálneho rozvoje č. 539/2008 v z. n. p., ktorý bol 5-krát novelizovaný a Občianskym zákonníkom č. 40/1964 v z. n. p., kde je upravená právna forma, ktorú predstavuje záujmové združenie právnických osôb.

Cieľom príspevku je vymedziť postavenie regionálnych rozvojových agentúr v ekosystéme podporných subjektov regionálneho rozvoja v podmienkach Slovenskej republiky. Príspevok sa pritom zameriava na analýzu RRA z právneho aspektu, aspektu ich početnosti a geografickej distribúcie a finančnej podpory alokovanej na ich aktivity. Metodicky sa opiera o analýzu časových radov a používa nástroje GIS. Príspevok čerpá zo sekundárnych zdrojov; z právnych dokumentov, zo Štatistického úradu SR, ktorý disponuje databázou nezamestnanosti a centrálnym registrom organizácií, z Úradu vlády SR, ktorý disponuje registrom zmlúv a zoznamom poskytnutých dotácií a z Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ktorý disponuje zoznamom poskytnutých dotácií.

2. Právny aspekt a komparácia vybraných ukazovateľov regionálnych rozvojových agentúr na Slovensku

Regionálne rozvojové agentúry začali pôvodne vznikáť na území Slovenska na začiatku 90. rokov 20. storočia. Koncept RRA bol sformulovaný na základe pozitívne osvedčených RRA v členských krajinách EÚ. Hlavnou úlohou týchto subjektov bolo napomáhať v miestnom a regionálnom rozvoji. Ako inštitúcie boli tieto subjekty formované z pozície tretieho sektora, konkrétne ako záujmové združenia právnických osôb. (IS RRA, 2012). V pôvodnom vládnom uznesení SR č. 738/2000 sa uvádza, že RRA vznikajú na základe neziskového princípu a rovnako na základe princípu partnerstva, ktorý sa skladá zo spolupráce podnikateľského, verejného a tretieho sektora. Ich pôvodná úloha bola, aby pôsobili ako odborné pracoviská pre tvorbu regionálnych programov a projektov prevažne pre samosprávy.

Činnosti RRA boli uznesením vlády SR č. 738/2000 uvádzané nasledovne:

- Ich orientácia mala smerovať na rozvoj regiónov v súlade s regionálnymi operačnými programami. Cieľom bolo realizovať rozvojové projekty na podporu vytvárania podmienok pre investovanie v regióne z vnútorných a vonkajších zdrojov,
- aktivizovanie regiónu v oblasti získavania domácich a zahraničných grantov rozvíjaním cezhraničnej spolupráce a interregionálnej spolupráce,
- podporovanie vstupu zahraničných investícií do regiónov a iniciovanie budovania podnikateľských inkubátorov a priemyselných parkov,
- zabezpečovanie technicko-ekonomických štúdií, poradenstva pri tvorbe, implementácii, monitoringu rozvojových projektov a získavaní zahraničného, rizikového a štartovacieho kapitálu,
- poskytovanie konzultačných služieb, predovšetkým poradenstva z predvstupových a štrukturálnych fondov,
- budovanie vzťahu verejnosti k regiónu, organizovaním seminárov a výstav ako aj prezentácie regionálnych projektov a iniciatív,
- koordinácia aktivít a spolupráca so subjektami podieľajúcimi sa na zabezpečovaní regionálneho rozvoja (v prípade potreby realizácie programov a projektov EÚ),
- organizovanie spolupráce so zahraničnými partnerskými organizáciami a podpornými fondmi,
- zabezpečenie vypracúvania regionálnych rozvojových štúdií v súlade s koncepciou rozvoja kraja a celého regiónu podľa platnej územno-plánovacej dokumentácie,
- vytváranie regionálnych informačných systémov a databáz,
- organizovanie odbornej školiacej činnosti najmä v oblasti regionálneho rozvoja.

Podľa zákona o Podpore regionálneho rozvoja č 539/2008 ods. 1 je možné poskytnúť dotáciu nasledovným subjektom, ktoré sú uvádzané ako subjekty územnej spolupráce; hlavným kompetenčným orgánom je Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ďalšie subjekty územnej spolupráce sú ministerstvá, vyššie územné celky, obce, regionálne rozvojové agentúry, slovenská časť euroregiónu, európske zoskupenia územnej spolupráce, občianske združenia, a neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby.

Podľa výziev, na základe ktorých sú poskytované subjektom územnej spolupráce granty, sú činnosti podľa zákona č. 539/2008 § 3 ods.2 a § 13 ods. 2 podmieňujúce pre získanie daných grantov, rovnako musí byť daná agentúra zaradená do integrovanej siete regionálnych rozvojových agentúr, ktorá je upravená podľa zákona č. 539/2008 §14 nasledovne:

(1) Integrovaná sieť regionálnych rozvojových agentúr je tvorená regionálnymi rozvojovými agentúrami, ktorým je podľa zmluvy o poskytnutí dotácie na projekt uzatvorenej medzi úradom podpredsedu vlády a regionálnou rozvojovou agentúrou poskytnutá z rozpočtovej kapitoly úradu podpredsedu vlády dotácia na príslušný rozpočtový rok.

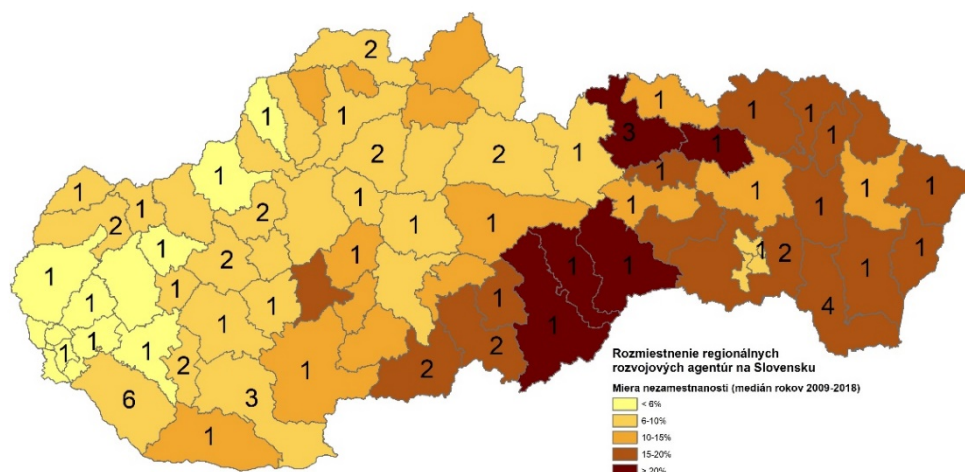
(2) Regionálna rozvojová agentúra zaradená do Integrovanej siete regionálnych rozvojových agentúr a jej zakladatelia a členovia musia mať sídlo na území realizácie projektu; to neplatí, ak je zakladateľom alebo členom regionálnej rozvojovej agentúry verejnoprávna inštitúcia.

(3) Členom regionálnej rozvojovej agentúry zaradenej do Integrovanej siete regionálnych rozvojových agentúr (IS RRA) je najmenej jedna obec alebo jeden vyšší územný celok, jedno mikroregionálne združenie alebo regionálne združenie miest a obcí, najmenej jedna právnická osoba vykonávajúca podnikateľskú činnosť alebo právnická osoba, ktorej členmi sú právnické osoby vykonávajúce podnikateľskú činnosť, a najmenej jedna mimovládna organizácia.

IS RRA vznikla ako koordinujúci subjekt, v rámci ktorého členské RRA spolupracujú, zdieľajú potrebné informácie, skúsenosti, ale aj odborný a technický potenciál. Zvyšuje sa tak synergický efekt na regionálnej a nadnárodnej úrovni a rovnako sa tak zvyšuje aj účinnosť práce jednotlivých RRA pri splnení stanovených úloh v oblasti regionálneho rozvoja (IS RRA, 2020).

RRA boli, a aj sú vytvárané na základe dobrovoľnosti, a preto v niektorých regiónoch, aktuálne nepôsobia regionálne rozvojové agentúry. Ako príklad môžeme uviesť prípadovú štúdiu zameranú na regionálne rozvojové agentúry v Poľsku z roku 2011, kde sa uvádza, že nie je vzťah medzi socioekonomickými faktormi regiónu a lokalizácie týchto agentúr. Mnoho RRA sa lokalizuje vo vyspelých regiónoch a naopak nelocalizujú sa menej rozvinutých regiónoch (Kilianski, 2011). Na základe uvedeného sme sa pokúsili uviesť početnosť RRA v okresoch na Slovensku na základe jediného indikátora, a to výšky nezamestnanosti v danom okrese. V podmienkach Slovenska je na okresnej úrovni dostupný kľúčový indikátor, a to nezamestnanosť, v rámci ktorého je možné skúmať aj vzťah ako je priestorová spravodlivosť pridelených grantov v rámci okresov (Šipikal, Vrábľová, Lešková, 2018). Rovnako môžeme zmieniť, že na Slovensku je od roku 2016 realizovaná samostatná politika pre najmenej rozvinuté okresy. Podľa zákona č. 336/2015 §3 písm. a) ods.1 „sa zapíše do zoznamu najmenej rozvinutých okresov okres, v ktorom miera evidovanej nezamestnanosti vypočítaná z disponibilného počtu uchádzačov o zamestnanie, ktorú ústredie vykazuje, bola v období za aspoň deväť kalendárnych štvrtrokov počas predchádzajúcich dvanástich po sebe nasledujúcich kalendárnych štvrtrokov vyššia ako 1,5-násobok priemernej miery evidovanej nezamestnanosti v Slovenskej republike za rovnaké obdobie.“

Obr. 1: Priestorová distribúcia regionálnych rozvojových agentúr na Slovensku

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Registra organizácií SR (2020)

Z uvedenej mapy môžeme vidieť početnosť a lokalizáciu RRA v rámci okresov v porovnaní s mediánom miery nezamestnanosti z obdobia 2009-2018. Až 6 RRA je registrovaných v okrese Dunajská Streda, pričom okres patrí na základe miery nezamestnanosti skôr ku rozvinutejším okresom. Naopak, okresy ako Revúca, Rožňava, Rimavská Sobota, Sabinov predstavujú okresy s najvyššou mierou nezamestnanosti, pričom v každom z uvedených okresov sa lokalizuje len jedna RRA, okrem okresu Kežmarok, kde sa lokalizujú 3 agentúry. Na základe zobrazenej mapy môžeme uvádzať, že lokalizácia RRA je na území Slovenska rovnomerná.

RRA ako subjekt je záujmovým združením právnických osôb, nepredstavuje však typický neziskový subjekt, keďže má podľa zákona č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja povinne preddefinovaných členov verejného, podnikateľského, ale aj neziskového sektora, predstavuje tak špecifický subjekt. Podľa zákona č. 595/2003 §13, ods. 2 dani z príjmov môžu byť agentúry financované aj prostredníctvom členských príspevkov, ktoré nepodliehajú dani z príjmov. Je však potrebné zmieniť, že ich financovanie sa odvíjalo aj od štátnej podpory. Rovnako môžeme zmieniť aj zdroje z podnikateľskej činnosti. RRA môže podnikáť, aj keď nie je podnikateľským subjektom. Členovia neziskových subjektov nemôžu vyberať zisk pre svoje súkromné účely, a preto môže RRA využiť zdroje podnikateľskej činnosti na svoju prevádzku, resp. na rôzne rozvojové aktivity (MV SR, 2020). Z tohto aspektu podliehajú tieto agentúry rovnako trhovým zákonom ako iné bežné podnikateľské subjekty. Činnosť strategického poradenstva, resp. tvorba strategických plánov alebo poskytovanie projektového manažmentu a iné činnosti, ktoré poskytujú RRA môžu rovnako poskytovať súkromné, a teda podnikateľské subjekty. Subjekty, ktoré môžu ohrozovať existenciu RRA sú aj iné subjekty tretieho sektora, alebo dokonca samotný verejný sektor.

V roku 2015 boli zavedené centrálnym koordinačným orgánom informačno-poradenské centrá, ktoré sú financované z operačného programu Technická pomoc. Hlavnou úlohou je poskytovanie bezplatného poradenstva a implementácie v oblasti grantov a verejného obstarávania (Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu/Euroinfo, 2020). Tieto poradenské centrá pôsobia na každom vyššom územnom celku, okrem Bratislavskom VÚC, žiadateľ tak môže bezplatne využiť tieto služby, čo stavia RRA do nevýhodnej pozície, ak by si chceli vlastné príjmy získavať podnikaním v tejto oblasti.

Počet RRA sa na Slovensku taktiež v čase vyvíjal a na základe registra organizácií štatistického úradu SR, je jednoduché zistiť počty RRA s datovaním prvej agentúry. Prvú RRA môžeme registrovať už v roku 1993, následne do roku 1997 bolo registrovaných 12 agentúr, do roku 2002 sa ich počet zvýšil na 34. Práve rok 2004 môžeme pokladať za míľnik, keďže v tomto roku sa Slovensko stalo súčasťou EÚ, čím sa regionálna politika vo veľkej miere na Slovensku posilnila práve prostredníctvom nenávratnej finančnej pomoci z grantov EÚ. Do roku 2007 sa ich počet zvýšil na 64, následne do roku 2011 bolo registrovaných 77 agentúr, pričom v súčasnosti ich je registrovaných 75. Uvedené hodnoty sú očistené o subjekty, ktoré zanikli v daných rokoch. Či dané subjekty sú skutočne aktívne, sa nedá posúdiť na základe toho, či sú na registri záujmových združení vedené ako fungujúce. Môžu byť registrované, avšak nemusia žiadne aktivity vykonávať. Účtovníctvo treťosektorových organizácií sa odlišuje od podnikateľských alebo verejných subjektov. A informácie, ktoré je možné získať napríklad z účtovných závierok z registra účtovných závierok o podnikateľských subjektoch, nie je možné získať o treťosektorových organizáciách. Údaje finančnej analýzy by poukázali na ďalšie aktivity RRA. Táto bariéra znevýhodňuje výskumné zámery v tejto oblasti.

Na druhej strane je tu faktor, ktorý môže zásadne formovať tento typ inštitucionálneho usporiadania, a je ním podpora zo strany štátu. Ako sme uviedli, RRA sú oprávnené čerpať granty, vrátane samosprávnych, štátnych a aj európskych. V programovom období 2014-2020 doposiaľ len jediný subjekt čerpal podporu z európskych grantov, a jedna žiadosť bola zamietnutá. Výrazný pokles podpory je zaznamenaný zo strany kompetenčného orgánu, ktorým bol do roku 2016 Ministerstvo výstavby, dopravy a regionálneho rozvoja, do konca roka 2018 Úrad vlády, a od roku 2019 Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (zákon č. 575/2001 Z. z. SR o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov).

Obr. 2: Dotácie pre regionálne rozvojové agentúry (v 1000 EUR)

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov z Centrálného registra zmlúv (2020), Úradu vlády SR (2020), a Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu/zoznam poskytnutých dotácií (2020)

Z Obr. 2 vyplýva, že hlavná podpora regionálnych rozvojových agentúr bola poskytovaná z Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (MDVRRSR), ktoré bolo kompetenčným orgánom v oblasti RRA. Avšak táto podpora sa mohla uskutočňovať do roku 2016, keďže kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja boli presunuté na Úrad vlády SR. Granty pre RRA poskytuje aj Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a taktiež Ministerstvo sociálnych vecí a rodiny SR. Granty zo strany MSVR SR však dosiahli najvyššiu hodnotu v roku 2017 iba 14 155 EUR a v priemere 8413 EUR za dané obdobie, a preto nie sú v grafe uvedené. Podpora pre RRA sa výrazne znížila v roku 2017, kedy sa stal kompetenčným orgánom Úrad vlády SR. Najnižšia podpora zo strany kompetenčného orgánu je evidovaná v roku 2019, a to 24 700 EUR zo strany Úradu podpredsedu vlády

SR pre investície a informatizáciu, pričom výrazne vyšší podiel podpory smeroval v prospech územných samospráv (Tab. 1: Nenávratná finančná pomoc pre subjekty územnej spolupráce).

Tab. 1: Nenávratná finančná pomoc pre subjekty územnej spolupráce

	2016	2017	2018	2019
Súhrnná podpora pre subjekty územnej spolupráce (EUR)	1 037 221,12	549 297,09	1 027 564,00	895 417,30
Súhrnná podpora pre RRA (EUR)	689 803,98	322 336,26	332 170,00	24 734,00
Percentuálny podiel podpory pre RRA	66,5%	58,7%	32,3%	2,8%
Percentuálna zmena podpory RRA		-7,8%	-26,4%	-29,5%
Súhrnná podpora pre územné samosprávy (EUR)	0	61 502,00	292 007,00	684 073,30
Percentuálny podiel podpory pre územnú samosprávu	0,0%	11,2%	28,4%	76,4%
Percentuálna zmena podpory územnej samosprávy		+ 11,2%	+ 17,2%	+ 48,0%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov Úradu vlády SR (2020) a Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu/zoznam poskytnutých dotácií (2020)

Z Tab. 1 vyplýva, že podpora Regionálnych rozvojových agentúr zo strany Úradu vlády SR a Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu značne poklesla, a to od roku 2016 až 2019 o 63,7 % z celku, ktorý predstavujú ostatné subjekty územnej spolupráce. Na druhej strane podpora územných samospráv sa značne posilnila. Kým v roku 2016 bola podpora samospráv nulová, v roku 2019 tvorila podpora samospráv až 76,4 % spomedzi ostatných subjektov územnej spolupráce. Celkový nárast podpory pre samosprávu predstavuje až 76,4 % od roku 2016 po rok 2019. Podiely podpory subjektov sa tak značne obrátili v prospech samospráv. Podpora zo strany centrálného koordinačného orgánu však oprávnené mohla poklesnúť z viacerých dôvodov. Jedným z nich bolo už zmienené aj vytvorenie Informačno-poradenských centier, keďže činnosti v pôsobnosti týchto centier predstavujú jednu z hlavných činností regionálnych rozvojových agentúr. Tieto centrá navyše nepredstavujú výraznú finančnú záťaž pre štátny rozpočet, keďže sú financované z Operačného programu Technická pomoc vo výške 85 % (DataCentrum/ITMS2014+, 2016).

RRA boli v počiatkoch vzniku uznávané ako určitý a nádejny nový typ partnerstva, neskôr však boli aj kritizované. Koncept RRA bol postavený na prístupoch učiacich sa regiónov, inovácií a prístupu zdola-nahor. Neskôr, prevažne na prelome tisícročí sa RRA preukázali ako typ inštitúcie, ktoré neplnili pôvodné úlohy regionálneho rozvoja. RRA sa stali hlavne na medzinárodnom poli nekonkurencieschopnou inštitúciou (Bellini, Danson, Halkier, 2012). Ako príklad môžeme uviesť aj RRA v Anglicku, kde boli v roku 2011 zrušené, keďže neboli pokladané za efektívne, zároveň boli nahradené miestnym podnikovými partnerstvami (Danson, Loyd, 2011). V dôvodovej správe návrhu poslancov NRSR zo dňa 03.03.2017 na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov sa uvádza nasledovné: „Hlavným cieľom návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“), je, aby regionálne rozvojové agentúry neboli jedným zo subjektov územnej spolupráce, z čoho vyplýva zamedzenie poskytovania dotácií regionálnym rozvojovým agentúram, ako i súvisiace zrušenie Integrovannej siete regionálnych rozvojových agentúr.“ V závere dôvodovej správy sa uvádza: „Neexistuje žiadna taká úloha definovaná v § 13 ods. 2 zákona o podpore regionálneho rozvoja, ktorú by nemohli okrem regionálnych rozvojových agentúr vykonávať ostatné subjekty územnej spolupráce definované v § 13 ods. 1, napríklad územné samosprávy. To je aj hlavný dôvod, prečo nie je potrebné ďalej sieť rozvojových agentúr ročne dotovať z verejných zdrojov 700 tisícmi eur. Podpora regionálnych rozvojových agentúr je prežitkom. Potvrďuje to i fakt, že s ich službami neráta ani úrad podpredsedu vlády pre informatizáciu a investície, ktorý aktuálne zriadil v rámci projektu podporeného operačným programom Technická pomoc 2014 – 2020 samostatnú Integrovanú sieť informačno-poradenských centier, v rámci ktorých sa potenciálnym žiadateľom o nenávratné finančné príspevky poskytované z eurofondov poskytujú v krajských mestách (okrem Bratislavy) konzultácie. Návrh zákona bude mať pozitívny vplyv na verejné rozpočty, neprináša nárok na pracovné sily, nemá vplyv na zamestnanosť a tvorbu pracovných miest, na životné prostredie a ani na podnikateľské prostredie. Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, jej zákonmi a medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.“ K návrhu tejto novely zaujala stanovisko aj sekcia rozpočtovej politiky Ministerstva financií, ktorá uviedla, že: „Sekcia berie na vedomie pozitívny vplyv návrhu na rozpočet verejnej správy.“ Návrh bol však zamietnutý už v prvom čítaní. (Návrh poslancov Národnej rady zo dňa 03.03.2017 na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov).

4. Závěr

Na začiatku 90. rokov bol tento typ inštitucionálneho usporiadania určitým vzorom, ktorým sa inšpirovala vláda SR. V súčasnosti značne poklesla podpora regionálnych rozvojových agentúr zo strany štátu. Rovnako sa vytvorili informačno-poradenské centrá, ktoré môžu ohrozovať existenciu regionálnych rozvojových agentúr. Vzhľadom ku legislatívnym bariéram nie je možné analyzovať celkové zdroje regionálnych rozvojových agentúr, ani výšku darov, čo značne znevýhodňuje výskumné zámery v tejto inštitucionálnej oblasti. Na základe uvedených dát môžeme uvádzať, že tento typ inštitúcie v podmienkach SR nie je posilňovaný, ale naopak, skôr sú vidieť negatívne tendencie. V sumáre zmienených faktorov môžeme uvádzať, že podmienky pre fungovanie regionálnych rozvojových agentúr sú skôr horšie ako v predchádzajúcich obdobiach. Príspevok rozširuje rozhľad v inštitucionálnej sfére verejno-súkromných partnerstiev a analýzou podpory pre RRA podáva návrhy pre možné nové výskumné záujmy v tejto oblasti.

Literatúra

- [1] BELLINI, N., DANSON, M., HALKIER, H., (2012). *Regional Development Agencies: The Next Generation?: Networking, Knowledge and Regional Policies*. London and New York: Routledge Taylor & Francis Group. ISBN 978-0-203-10702-7.
- [2] CLARK, G., HUXLEY, J., MOUNTFORD, D., (2010). *Organising Local Economic Development. The role of development agencies and companies, local economic and employment development (LEED)*. Paris: OECD publishing. ISBN 9789264083530.
- [3] CLARKE, A., CRANE, A., (2018). Cross-Sector Partnerships for Systemic Change: Systematized Literature Review and Agenda for Further Research. *Journal of Business Ethics*, vol. 150, no. 1, pp. 303-313. ISSN 1573-0697. DOI 10.1007/s10551-018-3922-2.
- [4] DANSON, M., LOYD, G., (2011). Devolution, institutions, and organisations: changing models of regional development agencies. *Environment and Planning C: Government and Policy*, vol. 30, no. 1, pp. 78-94. ISSN 0263-774X. DOI 10.1068/c1145r.0.
- [5] DATACENTRUM/ITMS2014+, (2016). *Detail žiadosti o nenávratný finančný príspevok: Vytvorenie a prevádzkovanie Integrovannej siete informačno-poradenských centier I*. [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.itms2014.sk/schvalena-zonfp?id=a30eae6c-df19-4dfb-8cfe-e1f60b490ac0>.
- [6] ESIEN, E., (2018). Strengthening Performance of Civil Society Through Dialogue and Critical Thinking in Nigeria: Its Ethical Implications. In Chhambra, S. (ed.) *Handbook of Research on Civic Engagement and Social Change in Contemporary Society*. Hershey: IGI Global, pp. 82-102. ISBN-13 978-1522541974. DOI 10.4018/978-1-5225-4197-4.
- [7] EURADA, (2020). *Country profiles*. [online]. [cit. 2020-03-02]. Dostupné z: <http://www.eurada.org/studies-of-rdas/>.
- [8] ISRRA, (2012). *Dokumenty súvisiace so vznikom a fungovaním IS RRA*. [online]. [cit. 2019-12-10]. Dostupné z: <https://isrrask.webnode.sk/dokumenty/>.
- [9] KILIANSKI, T., (2011). *Regional Development Agencies: Country Case Study: Poland*. [online]. [cit. 2020-01-02]. Dostupné z: <http://rsedp2serbia.eu/files/wp-content/uploads/2011/09/RDA-Case-Study-Poland-2011-03-03.pdf>.
- [10] MELICHOVÁ, K., VARECHA, L., (2020). Endogenous Political, Institutional, Cultural, and Geographic Determinants of Intermunicipal Cooperation—Evidence from Slovakia. *Sustainability*, vol. 12, no. 2, pp. 1-25. ISSN 2071-1050. DOI 10.3390/su12020709.
- [11] MINISTERSTVO VNÚTRA, (2020). *Informácie o registrovaní záujmových združení právnických osôb*. [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?informacie-o-registrovani-zaujmovych-zdruzeni-pravnickych-osob>.
- [12] Návrh poslancov Národnej rady Slovenskej republiky zo dňa 03.03.2017 na vydanie zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.
- [13] NITOAI, P., CAMARA, G., (2018). Roles of Actors in Promoting Sustainable Development. *Present Environment and Sustainable Development*, vol. 12, no. 1, pp. 169–177. ISSN 2284-7820. DOI 10.2478/pesd-2018-0013.
- [14] PUTNAM D. R., (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster. ISBN 13: 978-0-684-83283-8.
- [15] RODRÍGUEZ-POSE, A., (2013). Do Institutions Matter for Regional Development? *Regional Studies*, vol. 47, no. 7, pp. 1034-1047. ISSN 1360-0591. DOI 10.1080/00343404.2012.748978.
- [16] RUTHERFORD, M., (1994). *Institutions in economics: The old and new institutionalism*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0 521 45189 2.
- [17] ŠEBOVÁ, M., (2009). Miestny ekonomický rozvoj. In Hudec, O. a kol. (eds.). *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice: Technická univerzita, pp. 53-111. ISBN 978-80-553-0117-4.

- [18] ŠIPIKAL, M., VRÁBELOVÁ, K., LEŠKOVÁ, A., (2018). Efekty priestorovo neutrálnej politiky na najzaostalejšie regióny. In *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 231-236. ISBN 978-80-210-8970-9. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-8970-2018-30.
- [19] ŠTATICKÝ ÚRAD SR. DATACUBE, (2020). *Miera evidovanej nezamestnanosti*. [online]. [cit. 2020-02-02]. Dostupné z: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SK_WIN/pr3108rr/v_pr3108rr_00_00_00_sk.
- [20] ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR, (2020). *Register organizácií*. [online]. [cit. 2020-02-20]. Dostupné z: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases/register_organizacii.
- [21] ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIÁCIU, (2020). *Dotácie*. [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.vicempremier.gov.sk/sekcie/dotacie/index.html>.
- [22] ÚRAD PODPREDESEDU VLÁDY SR PRE INVESTÍCIE A INFORMATIZÁCIU, (2020). *Integrovaná sieť informačno-poradenských centier*. [online]. [cit. 2020-01-15]. Dostupné z: <https://euroinfo.sk/>.
- [23] ÚRAD VLÁDY SR, (2020). *Centrálny register zmlúv*. [online]. [cit. 2020-01-10]. Dostupné z: <https://www.crz.gov.sk/>.
- [24] ÚRAD VLÁDY SR, (2020). *Regionálny rozvoj – dotácie*. [online]. [cit. 2020-03-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.gov.sk/regionalny-rozvoj/#tabs-3>.
- [25] Uznesenie Vlády SR č. 738/2000.
- [26] VARECHA, L., FÁZIKOVÁ, M., (2019). Vybrané procesy formulácie a implementácie politiky podpory najmenej rozvinutých okresov. In *XXII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 272-279. ISBN 978-80-210-9268-6. DOI 10.5817/CZ.MUNI.P210-9268-2019-34.
- [27] WADDOCK, A. S., (1989). Understanding social Partnerships. *Administration & Society*, vol. 21, no.1, pp. 78-100. ISSN 00953997. DOI 10.1177/009539978902100105.
- [28] Zákon č. 40/1964 Z. z. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
- [29] Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov.
- [30] Zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov.
- [31] Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov.

Príspevok bol spracovaný v rámci grantu VEGA1/0789/18.